

УПОТРЕБА НА ФОЛКЛОРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ И УМЕТНИЧКАТА ТРАНСПОЗИЦИЈА НА ФОЛКЛОРОТ ВО ВТОРИОТ СТАВ „ЛАМЕНТОЗО“ ОД СИМФОНИЈАТА БРОЈ 5, НА КОМПОЗИТОРОТ ТОМА ПРОШЕВ

проф. д-р Гоце Гавриловски

Музичка академија, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
goce.gavrilovski@ugd.edu.mk

Апстракт: Вториот став „Ламетозо“ од Симфонијата бр. 5 на композиторот Тома Прошев содржи цитирана и обработена народна тема „Црна се чума зададе“, во која при нејзината стилизација, одредени фолклорни елементи се полесно препознатливи, некои составни елементи и мотиви наликуваат на оригиналната народна песна, додека други само навестуваат или содржат фолклорни идиоми. Во трудот ќе се издвојат покарактеристични места низ текот од делото, со објаснување за присутноста и употребата на фолклорните елементи во ставот и нивните особености изразени од аспект на: тембар, фактура и оркестрација како и функција на употребените музички инструменти дадени во примерите од партитурата на делото.

Клучни зборови: *употреба на фолклорни елементи, уметничка транспозиција, современо творештво, музички фолклор.*

Вовед

Творештвото на композиторот Тома Прошев, како претставник од третата генерација македонски композитори, се стреми кон современиот музички израз. Но, и самиот Прошев често пати зборувал дека „звуконата перцепција на фолклорот претставува изграден филозофски концепт во кој наоѓаат определено место некои форми и категории кои се содржат и во неговото творештво“. И дека „бавните, тажни и контемплативни песни од нашиот фолклор по својата звучна атмосфера соодветствуваат на бавните ставови од неговото творештво“.

Вториот став „Ламетозо“ од Симфонијата бр. 5 за симфониски оркестар на композиторот Тома Прошев, по структура е варијации на темата од народната песна „Црна се чума зададе“. Претставува цитирана и обработена народна тема, која не е дословно појавена и едноставно хармонизирана, туку при нејзината појава најмногу се препознава по мелодијата вклучително со нејзините составни интервали, а како најкарактеристични се истакнуваат: малата и зголемената секунда. Мелодиската делница е стилизирана, обработена со карактеристична оригинална авторова хармонска подлога, а на места е присутна и придужна, контра- мелодија. По форма ова дело претставува тема со варијации, во кое темата се појавува повеќе од десет пати, и тоа: од 2 до 12 такт (кај трубата); од 15 до 18 такт (кај гудачките инструменти); од 19 до 32 такт (во: кларинет, флејта, обоа; во 25 такт кај англиски рог; 29 такт кај гудачите; од 39 до 41 такт (кај дрвените дувачки инструменти: пиколо, флејти, обои, англиски рог, кларинети, фаготи); во 41 такт кај гудачите; од 45 до 49 такт (дрвените дувачки инструменти: пиколо, флејти, обои, англиски рог, кларинети, фаготи); од 51 до 55 такт (кај

гудачите; па во 54 такт кај: пиколото, флејтите и кларинетите); од 56 до 61 такт (кај гудачите и металните дувачки инструменти: пиколо, флејти, обои, англиски рог, кларинети, фаготи); од 64 до 72 такт (кај кларинетите; а од 70 до 72 такт во англискиот рог); од 73 до 92 такт (кај трубите) и од 94 до 96 такт темата се јавува во кларинетот.

Времетраење на делото изнесува 10 минути, со вкупно 104 такта, во темпа: Адаџо (од 1-93 такт), Ленто (од 94-96 такт) и Мено мосо (од 97-104 такт).

Во текот на трудот ќе се опфатат повеќе карактеристични примери во кои се присутни фолклорните мотивски елементи од партитурата на делото „Ламентозо“, вклучително со местата каде има појава на: стилизирана, употреба на обработена или цитирана фолклорна тема.

Карактеристични фолклорни елементи

Во продолжение од трудот следува приказ на фолклорните елементи и опис на транспозиција на фолклорот во делото преку примери од партитурата.

Користењето на автентична фолклорна мелодија се јавува на самиот почеток од делото, од 2-ри до 12-ти такт, преку појава на мелодиската линија кај прва труба- во мецо- пијано динамика, преку цитирање на народната тема „Црна се чума зададе“. Темата е обработена преку присутност на интонации и појава на карактеристичните составни интервали од народната тема, комбинирано со ритамот, кој исто така многу потсетува на народната тема. На почетокот во партитурата се појавени и долги педални тонови кај виолончелата и контрабасите, како и тремоло артикулација дадена кај Гран- касата и тимпанот, во пијано динамика, што допринесува за мистичниот, таинствен карактер на почетокот од делото.

The image shows a page from a musical score. At the top, it is titled "LAMENTOSO" with the subtitle "Crna se čuma zadade" in quotes. The composer's name "T. Proshchev" is written in the top right corner. The tempo is marked "Adagio". The score is arranged in systems, with various instruments listed on the left: Flute, Clarinet, Bassoon, Trumpet, Trombone, Tuba, Percussion, Harp, Violin, Viola, Violoncello, and Contrabasso. The notation includes notes, rests, and dynamic markings like "ppp". There are some handwritten notes in the top right corner of the page.

Нотен пр. бр.1: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 2-12т.

Карактеристична е мелодиската линија во која е цитирана народната тема „Црна се чума зададе“, преку интонативни- интервалски, или мелодиско- ритмички склопови, проткаена низ разни инструменти, и тоа, со појавата кај: кларинетот, во 19 такт; кај флејтата, во 20 такт; обоата, во 21 такт; повторно кај кларинетот, во 23 такт; кај пиколото, во 24 такт; кај англискиот рог, во 25 такт; па кај флејтата, во 26 такт; и која на крајот завршува во 27 и 28 такт со интересна комбинација и карактеристичен тембар- во фаготот и флејтата, а во следните два такта се приклучуваат металните дувачки инструменти: 4 хорни, 2 труби, 3 тромбони и туба- со акордска, хармонска функција. На ова место- од 19 до 28 такт е карактеристично нижењето на разни темброви бои, кои делуваат како мозаик и темброво богатство испреплетено преку погоре- наведените инструменти, кои се самостојни, бидејќи металните дувачки инструменти имаат паузи, а гудачките инструменти тука се карактеризираат со акордска придружба во пијано динамика; харфата се истакнува со артикулациската техника глисандо, како и таинствени долги удари во пијанисимо динамика дадени кај удирните инструменти: там-там, чинели и гран-каса.

4 Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso

The image shows a page of a musical score for the second movement of the fifth symphony, measures 19-28. The score is for a full orchestra and includes parts for Flute, Clarinet, Bassoon, Horn, Trumpet, Trombone, Tuba, Timpani, Cymbal, Triangle, Snare Drum, Harp, Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Contrabass. The music is in a minor key and features a complex texture with various dynamics and articulations. The score is written in a standard musical notation with a key signature of one flat and a time signature of 4/4. The dynamics range from *ppp* to *mp*. The score is divided into two systems, with the first system containing measures 19-24 and the second system containing measures 25-28. The score is written in a standard musical notation with a key signature of one flat and a time signature of 4/4. The dynamics range from *ppp* to *mp*. The score is divided into two systems, with the first system containing measures 19-24 and the second system containing measures 25-28.

Нотен пр. бр.2: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 19-28т.

Карактеристичен за делово е и следниов пример, каде од 15 до 18 такт, гудачките инструменти се дадени во низок регистар, а асоцираат на интонации со фолклорни елементи. Така на пример, во третиот такт, кај првите виолини има појава на еден единствен тон- Г; кај вторите виолини се јавува карактеристичниот интервал мала нагорна секунда, додека кај виолите повторно има појава на педален тон- Г, а кај виолончелата- мелодиска делница е претставена во вид на постепено надолно движење, проследено со надолен и нагорен скок од интервал мала секста. На ова место гудачките инструменти се придружени со тремоло артикулација, донесена од страна на тимпаните и гранд- касата.

Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso 3

The image shows a page of a musical score for the second movement of Symphony No. 5, Lamentoso, measures 15-18. The score is written for a full orchestra. The instruments listed on the left are: Perc, Fl. 1.2, Cl. 1.2, F. Hrn, Bb-Cl. 1.2, Trbn. 1.2, Hrn. 1.2, Hrn. 2.4, Bb-Trpt. 1.2, Tim. 1.2, Tim. 3 (Tuba), Timp, Cym, Sn, B. Dr, Hr, Vln. I, Vln. II, Vla, Vcl, and Cb. The music is in a low register and features a tremolo effect, as indicated by the 'tr' markings in the percussion parts. The tempo is marked 'Lamentoso'.

Нотен пр. бр.3: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 15-18т.

Во 5-ти и 12-ти такт од вториот став „Ламентозо“, на Симфонија бр.5, од авторот Тома Прошев, карактеристична е појавата на втората труба, која се одликува со ритмичко- педална функција, преку појава на еден ист лежечки-педален тон и ритмичка фигура од: осминка пауза, две шеснаестинки ноти и четвртинка. И во овој случај ритмичко-педалната функција најчесто асоцира на удари на тапанот. Исто така, на ова место се појавваат и: двата кларинети и фаготи, трите тромбони и тубата, како и првите и вторите виолини и виолите. Сите овие музички инструменти заедно исполнуваат акорд во пијано и пијанисимо динамика, како и харфата која е дадена со артикулацијата глисандо во динамика-пијано. Вакви слични ритмичко- педални комбинации, кои потсетуваат на удари на тапан, низ делово се сретнуваат и во: 12-ти такт- кај втора труба; 43-ти и 49-ти такт - кај двете труби, или пак од 76-ти до 78-ми такт - кај четирите хорни.

2 Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso

The image shows a page of a musical score for the second movement of Symphony No. 5 by Toma Proshov. The page is numbered '2' at the top left. The title 'Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso' is centered at the top. The score is written for a full orchestra, with parts for Flutes (Fl.), Clarinets (Cl.), Bassoons (Bsn.), Oboes (Ob.), Horns (Hn.), Trumpets (H-Trp.), Trombones (Hn.), Tuba (Tuba), Timpani (Timp.), Cymbals (Cym.), Triangle (T.), Drums (Dr.), Harp (Hr.), Violins I (Vln I), Violins II (Vln II), Viola (Vla), and Cello (Cb.). The score is in a key signature of one flat and a time signature of 3/4. The tempo is marked 'Lamentoso'. The score shows a complex texture with many instruments playing sustained chords and rhythmic patterns. A specific rhythmic figure is highlighted in the tuba part, consisting of an eighth note rest, two sixteenth notes, and a quarter note. The score is marked with dynamics like 'mp' and 'p'.

Нотен пр. бр.4: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 12т.

Во 42-ти и 44-ти такт впечатливо е местото кое асоцира на удари на тапан, а тоа се јавува кај гудачките инструменти: први и втори виоли, виоли, виолончела и контрабаси, кои се одликуваат со ритмичка улога. Тие свират во унисоно и вдвоени се низ 4 разни октави еден единствен тон кој е акцентиран во фортисимо динамика и во динамика крешчендо повеќекратно се повторува, а сето ова е поткрепено и од гран-касата. На ова место кај тромбоните се јавува мелодиска функција, а кај хорните- хармонска. Во 44-ти такт, овој ритмички импулс во вид на акцентирани удари кај гудачките инструменти од фортисимо динамика преминуваат во декрешчендо, а се поткрепени и од тимпанот.

8

Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso

The musical score is arranged in a standard orchestral format. The top section includes woodwinds (Flutes, Oboes, Clarinets, Bassoons) and Horns. The middle section includes Trumpets, Trombones, Timpani, Cymbals, and Triangle. The bottom section includes Bass Drum, Harp, Violins, Violas, Cellos, and Double Basses. The score is marked with a box containing the number 3, indicating a specific measure. The dynamics are marked as *ff* (fortissimo) and *decresc.* (decrescendo). The tempo is marked as *Lamentoso*.

Нотен пр. бр.5: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 42-45т.

Харфата како музички инструмент е доста употребен во партитурата од ова дело. Таа се јавува преку карактеристична глисандо-техника, која кај харфа низ текот на делото се јавува во: 5 и 6-от такт; 8 и 9-от такт; 19 и 20-от такт; 23 и 24-то такт; 27 и 28-от такт; 50 и 51-от такт; 60 и 61-от такт и 96 и 97-от такт. Овие појави во харфата претежно се јавуваат при крајот од фразите на самостојните, соло-мелодиски делници на инструментите, а нејзината улога при појавата претежно има фонска функција со цел да го доопише тој зададен таинствен-мистичен карактер во делото. Како најкарактеристичен од сите овие примери се наметнува делот од 49 до 52-от такт. Таму се јавува силна акордска фактура дадена кај металните дувачки инструменти во фортисимо динамика и појава на фортисимо удари со артикулација тремоло, во крешендо кај: чинелите, гран-касата и там-тамот, а потоа, однадеж се појавува харфата со артикулационска техника глисандо, од каде продолжуваат гудачките инструменти во мецо-форте динамика.

Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso 9

The image shows a page of a musical score for the second movement of T. Proshov's Symphony No. 5. The page is numbered 9 and is titled "Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso". The score is for a full orchestra and includes staves for Flute, Clarinet, Bassoon, Trumpet, Trombone, Tuba, Snare Drum, Cymbals, Triangle, Tom-tom, Bass Drum, Harp, Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Double Bass. The music features complex textures with tremolos and glissandos, particularly in the harp and woodwind sections. There are markings for dynamics such as *ff* and *mf*, and some sections are marked with "Al. Fin. B".

Нотен пр. бр.6: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 49-52т.

Од 31- 36-от такт се појавува интересен пример кој претставува отворен, непосреден дијалог помеѓу сите инструменти од симфонискиот состав во делово, и тоа започнува со: гудачи (31т.); метални (32т.); дрвени (33т.); кај гудачи во 34-от такт и резултира со- тути во 35-от такт и тоа во пијанисимо динамика, што е карактеристично само по себе, бидејќи тоа најчесто не е својствено при појавата на сите инструменти од партитурата на делото, по што- во 37 и 38-от такт се јавува соло- тимпан, даден со артикулација во тремоло и удирни инструменти во пијано динамика, а кај сите други останати инструменти има пауза. Ваквиот сличен дијалог кој беше образложен во претходниот пример продолжува и во понатамошниот тек од делото, се до 54-от такт.

6

Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso

The musical score is a page from a symphony, specifically the second movement (Lamentoso) of the fifth symphony. It covers measures 31 to 38. The score is written for a full orchestra, including woodwinds (Flute, Oboe, Clarinet, Bassoon, Horn, Trumpet, Trombone, Tuba), brass (Timpani, Cymbal, Triangle, Snare Drum), harp, and strings (Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, Contrabass). The music is characterized by a slow, lamentous tempo. The score shows a complex interplay of instruments, with dynamics ranging from piano (p) to fortissimo (ff). The woodwinds and strings play sustained notes, while the brass instruments have more active parts. The timpani has a prominent role in the later measures, playing a tremolo pattern.

Нотен пр. бр.7: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 31-38т.

Од 45-48-от такт карактеристична е појавата на дрвени дувачки инструменти: пиколо, 3 флејти, 2 обои, англиски рог, 2 кларинети и 2 фаготи, кои се одликуваат со мелодиска функција во вид на унисоно мелодија, во 4 разни октави преку подгласи во вид на октавно наслојување на мелодиската линија. Овде јасно е воочлив темброт на дрвените дувачки инструменти, во форте динамика, а забележително е и присуството на гудачките инструменти: виолончели и контрабаси, кои се појавени во форте динамика, преку артикулацијата пицкато, дадена во три разни октави и идентичен ритмички образец со гран- касата, која се одликува со ритмички импулс и ја потенцира артикулациската техника пицкато кај погоре наброените гудачки инструменти.

The musical score for the 8th measure of the second movement of the 5th Symphony by T. Proshov is presented. The score is for a full orchestra and includes parts for Piccolo, Flutes (1-3), Oboes (1-2), English Horn, Bassoons (1-2), Horns (1-4), Trombones (1-3), Trumpets (1-2), Trombones (3), Timpani, Cymbals, Triangle, Snare Drum, Percussion (Pip), Violins (I-II), Viola, Violoncello, and Contrabass. The score shows a complex texture with multiple octaves of woodwinds and strings playing a rhythmic pattern. Dynamics include fortissimo (ff) and piano (p). A rehearsal mark '3' is present above the Piccolo part. A key signature change 'B, Des, As, Ges, Es' is indicated at the end of the measure.

Нотен пр. бр.8: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 45-48т.

Од 56 до 60-от такт впечатлив е примерот каде се појавени дрвените дувачки и гудачките инструменти, и тоа во унисоно, вдвоени во октави. Сите инструменти се карактеризираат со изведба на главната мелодиска делница. На ова место металните дувачки инструменти имаат паузи, а од удирните појавени се чинелите, кои се одликуваат со ритмички импулс. Гудачките инструменти: први и втори виолини, виоли, виолончела и контрабаси свират унисоно во 4 различни октави, а дрвените дувачки инструменти: пиколо, 2 флејти, 2 обои, англиски рог, 2 кларинети и 2 фаготи- ја исполнуваат истата мелодиска делница од гудачите, во унисоно- вдвоена во 5 различни октави. Од сите застапени музички инструменти на ова место, пиколото, природно, свира највисоко, додека контрабасите заедно со фаготите- најниско.

The image displays a page of a musical score for the second movement of a symphony. The page is numbered 10 and is titled 'Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso'. The score is arranged in a standard orchestral format with multiple staves. The instruments listed on the left include Piccolo, Flutes (1, 2), Oboes (1, 2), Clarinets (1, 2), Bassoons (1, 2), Horns (1, 2, 3, 4), Trumpets (1, 2), Trombones (1, 2), Tuba, Timpani, Cymbals, Triangle, Double Basses, Piano, Violins (I, II), Viola, Violoncello, and Contrabass. The music is written in a complex texture, with many instruments playing in unison or octaves. Dynamics include *mf*, *mp*, and *p*. A rehearsal mark [7] is present at the end of the section.

Нотен пр. бр.9: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 56-60т.

Од 64 до 69-от такт во партитурата од делото би го издвоиле настапот на соло-кларинетот, кој се јавува во низок регистар и во пијано динамика, а интересно звучи збирниот тембар создаден од неговата појава во комбинација со харфата и гудачките инструменти: први и втори виолини и виоли, кои свират во пијанисимо динамика, поделени во дивизи и имаат хармонска функција. Ова резултира со карактеристичен тембар кој се формира од сите дадени инструменти во партитурата на ова место. Од 70 до 72-от такт има појава на мелодиско соло и кај англиски рог, во средно- низок регистар со динамика пијано. Тој е даден во комбинација со харфата и гудачките инструменти: први и втори виолини и виоли, во пијано динамика со хармонска улога, при што истите целокупно создаваат карактеристичен тембар кој резултира со мистичен, мрачен и таинствен карактер.

Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso

11

The image shows a page of a musical score for the second movement of Symphony No. 5, measures 64-72. The score is for a full orchestra and includes a clarinet part. The tempo is Lamentoso. The score shows various instruments including strings, woodwinds, and brass. There are handwritten annotations in the clarinet part, including 'p. ce' and 'p'. The score is written in a standard musical notation with staves for each instrument.

Нотен пр. бр.10: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 64-72т.

Како впечатливо би го издвоиле местото од 73-от такт, бидејќи на прв поглед се воочува дека се појавени сите инструменти од симфонискиот оркестар, но овојпат- сите инструменти се одликуваат со различна функција. Имено, мелодиската функција е карактеристична кај двете труби, кои ја исполнуваат главната мелодиска делница. Непосредно по неа започнуваат и металните дувачки инструменти: 4 хорни, 3 тромбони и туба, заедно со двата фаготи кои се одликуваат со акордска функција. Во следниот 74т., се приклучуваат и дрвените дувачки инструменти: коло, 2 флејти, 2 обои, 2 кларинети- кои имаат хармонска функција, која во следниот такт прераснува во контрамелодија, и така се создава мелодиско- хармонска функција. Во овој 74-ти такт, карактеристично е тоа дека металните дувачки инструменти заедно со 2 фаготи се одликуваат со хармонско-ритмичка функција, бидејќи, вертикално погледнато, сите овие инструменти настапуваат истовремено со идентичен ритам, кој потсетува и на ударите на тапан. Тука- од 74-от такт, настапуваат и удирните инструменти, кои се одликуваат со ритмичка функција, исполнета преку одреден ритмички импулс, а гран- касата го подржува ритамот преку исти ритмички фигурации со металните дувачки инструменти. Од 76-от такт, настапува и англискиот рог, додека: 2 флејти, 2 обои, 2 кларинети, 2 фаготи, 2 тромбони се движат во паралелни терци, со што мелодиската линија се напластува со помош на разни подгласи во форте динамика и на ова место придружната мелодиска линија се испреплетува и достигнува исто ниво- се поистоветува со главната, која сеуште и до крајот на овој дел- во 92-от такт, ќе се задржи кај 2-те труби. Од 76 до 78-от такт, кај 4-те хорни е карактеристична појавата на еден тон преку ситни нотни вредности, а оваа нивна хармонско- ритмичка функција во паралелни терци со карактеристичен ритмички импулс во ситни нотни вредности преку крешчендо асоцира на ударите на прачката од тапанот. Од 80 до 88-от такт, јасно се издвојуваат сите функции кај инструментите од симфонискиот состав при настап на тути: трубите ја донесуваат главната мелодиска делница, дрвените дувачи се карактеризираат со придружна мелодија, гудачите имаат својство на контра- мелодија, која се одликува со комплементарен ритам во однос на двете претходни мелодии, а металните дувачи- хармонска функција, додека удирните инструменти настапуваат со ритмички импулс. Од 88 до 93-от такт, остануваат само металните дувачки инструменти: 2 труби со мелодиска функција, 3 тромбони и туба со хармонска функција, 4 хорни со мелодиско- хармонска функција, кои полека и по пат на декрешчендо, се раситнуваат и исчезнуваат еден по еден, се до 93-от такт.

The image displays a page of a musical score for the second movement of T. Proshov's Symphony No. 5, measures 73-93. The score is written for a full orchestra and includes the following parts:

- Picc.
- Fl. 1, 2
- Ob. 1, 2
- F. Hrn.
- Hr. C. 1, 2
- Hrn. 1, 2
- Hrn. 3, 4
- B. 1pt. 1, 2
- Tbn. 1, 2
- Tbn. 3
- Tuba
- Tmp.
- Cym.
- T. 1
- H. Dr.
- Hrp.
- Vln. I
- Vln. II
- Vla.
- Vcl.
- Ch.

The score features various musical notations, including dynamics such as *mp*, *f*, and *ff*, and articulation marks like accents and slurs. The key signature is one flat (B-flat major or D minor), and the time signature is 4/4. The overall mood is *Lamentoso*.

Нотен пр. бр.11: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 73-93т.

Од 94 до 97-от такт, карактеристична е појавата на соло-мелодиската делница во прв кларинет, во пијано динамика. Интересно е и дека на ова место инструментот звучи сам и во овие три такта нема појава на други инструменти. На крајот од фразата во 96-от такт, се појавува харфата со глисандо од Д-Д3, а пред да го започне ова место, кларинетот ја презема мелодиската делница дадена во четирите хорни, преку појава на истиот тон- Д1. Во овие три такта во мелодиската линија повторно се назираат тоновите - интонативно и ритмички, од народната тема.

16

Simf.Nr.5 II st. - Lamentoso

The musical score is for the second movement of Symphony No. 5, measures 94-97. The tempo is marked "Lento". The score includes parts for Piccolo, Flutes (Fl. 1, 2), Oboes (Ob. 1, 2), Horns (Hr. 1, 2, 3, 4), Clarinets (Cl. 1, 2), Bassoons (Bsn. 1, 2), Trumpets (Trp. 1, 2), Trombones (Tbn. 1, 2, 3), Tuba, Timpani (Timp.), Cymbals (Cym.), Triangle (T.I.), Bells (B. Dr.), Harp (Hrp.), Violins (Vln. I, II), Viola (Vla.), Violoncello (Vcl.), and Double Bass (Cb.). The score shows a solo melody in the first clarinet part starting at measure 94, with other instruments playing sustained notes or rests. The harp has a glissando in measure 96. The score ends at measure 97.

Нотен пр. бр.12: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 94-97т.

Во последните тактови од делото, поточно од 97 до 104-от такт, кај цифра 11, во темпо „Мено мосо“, карактеристична е појавата на долги нотни вредности, кои имаат функција на педал во низок регистар, и тоа кај: пиколо, флејта, обоа (тон- Д1), како и кај виола и виолончело, со појава на низок регистар преку тонот-Д. На ова место карактеристично е тоа што се појавени сите инструменти дадени во партитурата од делото, и тоа со тивка динамика. Со тоа авторот сакал да прикаже богатство на тембри дадени во тивка динамика, преку појава на еден единствен, педален тон- Д, а што резултира со мистичен, таинствен призвук. Гудачки инструменти се појавени со сордина, во пијано динамика, и присуство на лежечкиот тон- Д, додека харфата се јавува во последните 4 такта (од 100 до 104-от такт), со појава на тонот- Д, низ 4 разни октави. Од удиралките, впрочем како што беше случај и на самиот почеток, се појавени само тимпаните и гранд-касата, и тоа преку артикулацијата тремоло со педал во најтивка динамика-пијано пијанисимо посибиле. Металните дувачки инструменти: 4 хорни, 2 труби, 3 тромбони и туба на ова место се појавени со сордина, во пијано динамика и појава на тонот Д, кај сите инструменти, но во различен регистар. Дрвените дувачки инструменти: пиколо, 2 флејти, 2 обои, англиски рог, 2 кларинети и 2 фаготи се претставени со динамика пијано и појава на лежечкиот тон- Д. Карактеристична за нив е примената на претежно нискиот регистар од овие инструменти.

Заклучок

Во текот на трудот се дефинирани повеќе карактеристични примери во кои се присутни фолклорните мотивски елементи од партитурата на делото, вклучително со местата каде има појава на стилизирана, употреба на обработена или цитирана фолклорна тема.

Делото „Ламентозо“- вториот став од Симфонијата број 5, од композиторот Тома Прошев, е опишано преку:

- карактеристичните мелодиски движења во главните и придружните мелодиски делници;

- појава на хроматска скала, а како карактеристична се вбројува и појавата на претежно надолни интервалски движења во мелодиската линија, кои асоцираат на тажалка;

- појава на украсни тонови во вид на предудари и глисандо (кај харфата);

- присутноста на интервалите: зголемена и мала секунда, како и зголемена кварта, како најкарактеристични интервали во мелодиската линија;

- појавата на темен, мрачен и низок регистар, воопшто кај повеќето инструменти од симфонискиот состав низ целото дело.

На крајот од текстов може да се заклучи дека во текот од трудот се опфатени повеќе карактеристични примери во кои е прикажан начинот на примената и присуството на фолклорните мотивски елементи, потврдени преку дефинирање на функциите и улогата на музичките инструменти застапени во партитурата на делото.

II *Meno mosso*

104

Dec *pp*

Fl 1.2 *p*

Ob 1.2 *p*

F Hrn *p*

Hr + Cl 1.2 *p*

Hrn 1.2 *p*

Hrn 1.2 *con sord.* *p*

Hrn 3.4 *con sord.* *p*

Hr + Trpt 1.2 *con sord.* *p*

Tbn 1.2 *con sord.* *p*

Tbn 3. Tub *con sord.* *p*

II *Meno mosso*

Imp *ppp*

Cvn *ppp*

Tr *ppp*

Hr Dx *ppp*

Hr *mp p ppp*

II *Meno mosso*

Vln I *con sord.* *p*

Vln II *con sord.* *p*

Vla *con sord.* *p*

Vc *con sord.* *p*

Cb *con sord.* *p*

Нотен пр. бр.13: Т. Прошев- Симфонија бр.5, втор став, 97-104т.

Користена литература (References)

- Голабовски, С. (1984). *Традиционална и експериментална Македонска музика*. Скопје: Македонска Ревија.
- Коловски, М. (2013). *47 македонски композитори*, Скопје: СОКОМ.
- Лешкова-Зеленковска, С. и Велковска-Трајановска, В. (2014). Е – База за творештвото на македонските композитори, Едиција македонска музика, СОКОМ.
- Ралева, Ж. (2004). Тома Прошев (1931-1996), *Музиката на почвата на Македонија од Атанас Бадев до денес*, книга 12, Скопје: МАНУ, 107.
- Toshevski, S. (2003). *The influence of the folklore over the musical creative work of Macedonia*. Macedonian Music, No.3, Special edition, Skopje: SOCOM, 61/70.